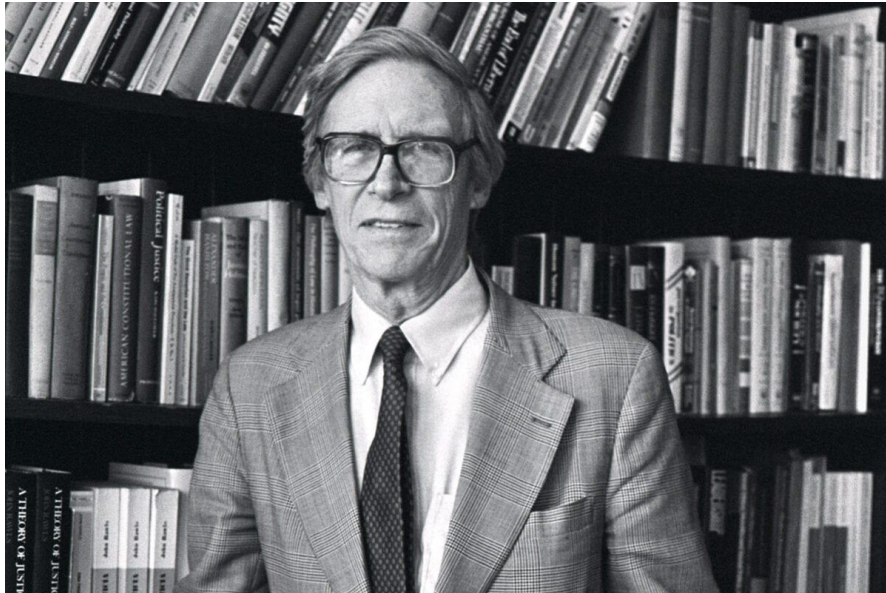

JOHN RAWLS (1921-2002)

Va néixer a Baltimore, Maryland (EUA), en 1921. Ingressà a la Universitat de Princeton, però, en esclatar la Segona Guerra Mundial, abandonà els estudis i va passar a servir en l'armada dels Estats Units. Estigué destinat al Pacífic i, al Japó, presencià les seqüeles del bombardeig sobre Hiroshima. Després d'aquesta experiència rebutjà l'oferta de convertir-se en oficial i va llicenciar-se finalment de l'exèrcit com a soldat ras. Tot seguit retornà a Princeton, on va obtenir un doctorat en filosofia moral (1950).

Un cop obtingut el seu doctorat a Princeton, Rawls va dedicar-se a l'ensenyament fins el 1952, quan es trasllada a ampliar estudis a la Universitat d'Oxford (on un dels seus professors va ser Isaiah Berlin). Retorna als Estats Units per passar a exercir la docència a la Universitat.

La seva obra més destacada és la *Teoria de la justícia* (1971). L'any 1999 va ser guardonat amb la National Humanities Medal en reconeixement a "el seu ajut a tota una generació perquè revisqués la seua confiança en la democràcia."

El problema teòric amb el qual s'enfronta John Rawls és el de la naturalesa de la justícia i la constitució de societats justes.

La teoria de la justícia

La teoria de la justícia de John Rawls (que serà, en definitiva, una teoria de la societat justa) intenta superar, al mateix temps, les dificultats que derivarien de l'intent de cercar una determinació *a priori* de què és just^[1], i les dificultats que sorgirien d'una aplicació no matisada del principi de maximització de la felicitat, que no exclouria la desgràcia i l'explotació d'una minoria si d'aquestes se'n derivés la utilitat i la felicitat de la majoria (una possibilitat, aquesta, que s'oposa als nostres sentiments i intuïcions sobre la justícia). Rawls parteix d'una concepció de la societat com un sistema de cooperació entre persones lliures i iguals que persegueixen la plena satisfacció dels seus interessos i volen garantir al màxim els seus

drets, molt especialment, el dret a la llibertat, considerat per Rawls el dret fonamental i prioritari.^[2] La qüestió és, llavors, trobar uns principis que maximitzin els avantatges de la col·laboració entre subjectes i minimitzin els perjudicis que cap esperar de l'heterogeneïtat dels individus i de la diversitat de comportaments que n'és imaginable.

Per tal de trobar uns principis com aquests, cal que ens plantegem un exercici mental, és a dir, que ens imaginem un moment fundacional de la societat, una posició original (que mai no ha existit, però que, d'haver tingut lloc, hauria d'haver estat com ens l'imaginem) en la qual els futurs integrants de la societat es reunarien per acordar quines haurien de ser les condicions sota les quals estarien disposats a conviure, unes condicions que, en conseqüència, haurien de maximitzar els avantatges que suposa la vida en societat i minimitzar els perjudicis que cap esperar que es derivin de la mateixa.

El vel d'ignorància

Perquè les condicions acordades responguin únicament a les exigències de la raó cal que els participants de la deliberació desconeguin del tot quina seria la seva posició futura en la societat que es disposen a constituir. Així, situats sota un **vel d'ignorància**, les seves decisions no es veurien influïdes pels interessos particulars derivats d'aquelles posicions socials o estatus futurs (els avantatges derivats

dels quals tendrien a voler conservar i potenciar, al mateix temps que mirarien de pal·liar-ne els possibles desavantatges) sinó que serien totalment imparcials i, per això, aquelles que els dictés la simple raó. Dit d'una altra manera: a l'hora de triar els principis sobre els quals s'hauria de constituir una societat considerada justa per tothom, caldria fer *tabula rasa* de tots els interessos particulars de cadascuna de les parts, cosa que succeiria si els participants en el nostre hipotètic diàleg desconeguessin els següents punts:

a. La posició que ocuparan en la societat (el seu *estatus*), és a dir, si treballaran pel seu compte o per compte d'altri, si formaran part de la classe dirigent o d'una classe subalterna, si disposaran de recursos o viuran en la pobresa, etc.

En aquest punt hauríem d'incloure altres consideracions que poguessin implicar diferències socials i, així, hauríem de fer abstracció del sexe i ignorar qüestions com ara si viuran en la seva societat d'origen o seran immigrants, entre altres.

b. La sort tinguda pel que fa a la distribució de les capacitats i condicions personals. Així, caldria desconèixer si tindran salut, quines seran les característiques específiques de la seva psicologia personal (quina serà la seva força de caràcter, la seva autoestima, etc.), quin serà el seu grau d'intel·ligència, la seva força física...

c. El seu camp d'interessos i la seva vocació

d. Les condicions generals de la societat en la qual viuran o, dit d'una altra manera: el grau d'organització social, els recursos materials que tindran a la seva disposició, el nivell cultural, les característiques del sistema educatiu, etc.

Per contra, els participants en el diàleg haurien ser plenament conscients de les següents qüestions de fet:

a. La cooperació entre els humans és necessària, ja que hem de viure en un espai geogràficament limitat i que els recursos naturals disponibles són finits.

b. Els plans vitals de tota persona es poden veure afectats, limitats i, fins i tot, anul·lats a conseqüència de la interferència dels altres.

Així mateix, perquè les decisions preses siguin veritablement raonables caldrà que els participants en el diàleg coneguin:

a. Els principis generals de l'economia.

b. Els principis generals de tota organització social.

c. Els principis generals de la psicologia humana.

Conseqüències del vel d'ignorància: equitat i igualtat

Doncs, bé, sembla clar que, d'una situació originària en què es discutís entre un seguit d'individus que complissin les condicions acabades d'enumerar com voldrien que fos la societat en què haurien de viure, se seguiria l'acord general que en la societat en qüestió **caldrà que quedés garantida, en tot moment, la màxima llibertat possible per a tothom i l'existència d'una situació inicial d'igualtat entre tots els individus (resultaria, per tant, inadmissible el reconeixement de privilegis)**. Així mateix, sembla igualment clar que s'acordaria que **les condicions de vida d'aquells que finalment resultessin més desfavorits fossin, no obstant, el menys desfavorables possible**. Aquests acords poden resumir-se en dos principis fonamentals, el respecte als quals atorgaria legitimitat a la societat i a les seves institucions i lleis (o dit d'una altra manera: hi garantiria la justícia social):

1. Principi d'igualtat: cada persona ha de tenir un dret igual al més ampli sistema de llibertats fonamentals. El sistema de llibertats fonamentals de cada persona ha de ser compatible amb el dels altres. (Resulta, per tant, inadmissible que algú s'atorgui, de bon començament o com a conseqüència de la seva activitat ulterior, llibertats que limitin les llibertats fonamentals dels altres).

2. Principi de diferència: les desigualtats socials que poguessin produir-se en el si de la societat seran admissibles únicament si (A) redunden en benefici de tots (és a dir, del bé general) i, especialment, d'aquells menys desfavorits^[3] i (B) no impliquin que hi hagi càrrecs, funcions i llocs que deixin de ser assequibles a tots en règim d'estricta

igualtat d'oportunitats (dit d'una altra manera: qualsevol limitació de la llibertat d'un individu ha de basar-se en el mèrit i ha de ser estrictament provisional i sempre reversible).

La Justícia com a equitat

A vista d'aquests dos principis podrem definir com a justa tota situació en la qual tots els recursos, possibilitats i posicions socials estiguin distribuïts de manera igualitària o aquella en la qual, si no estan distribuïts de manera igualitària, és perquè la desigualtat beneficia tots els membres de la societat (i garantint sempre que les diferents posicions continuem sent assequibles a tots per igual).

Rawls anomena **justícia equitativa** aquesta concepció de la justícia social, i considera que és universalment acceptable i la manera més correcta d'entendre què es vol dir quan s'afirma, de manera genèrica, que justícia és que cadascú tingui el que li correspon, i és que, en la teoria rawlsiana, les diferències socials (admeses només en la mesura que afavoreixen el bé general) serien acceptables en la mesura que fossin el fruit únicament de la diferència de mèrit personal i en cap cas de causes moralment irrellevants (com ara la malaltia, el sexe, limitacions constitutives, origen, etc.). En suport a aquesta darrera consideració, Rawls estableix també la necessitat de garantir una especial atenció a les persones que es troben en situació d'inferioritat precisament per causes moralment irrellevants, a les quals caldria discriminar positivament.

Notes:

[1] I és que, en aquest cas, ens trobaríem davant d'una multitud de teories sobre la justícia, confrontades entre si, en base a les quals seria impossible arribar a un acord, de manera que ens veuríem abocats a una disputa constant en la qual els uns s'esforçarien per imposar determinats ideals a uns altres, els quals, al seu torn, mirarien d'imposar els seus.

[2] Seria implantejable renunciar a la llibertat (o a part d'aquesta) a canvi de confort o plaer, perquè la llibertat és allò que és ens satisfà, o de renunciar-hi per seguretat, perquè seria absurd renunciar a la llibertat en nom d'allò que sols té sentit en la mesura que garanteix i potencia els drets individuals (el principal dels quals és, justament, la llibertat mateixa).

[3] Rawls estableix també la necessitat de garantir una especial atenció a les persones que es troben en situació d'inferioritat precisament per causes moralment irrellevants, a les quals caldria discriminar positivament.

Bibliografia:

Rawls, J. *Teoría de la Justicia*. Paidós editorial.